

Röhl, Dr. Julius: Beiträge zur Moosflora der Transsylvanischen Alpen. — Beiblatt zur Hedwigia. Band XLII. 1903., Seite (297)—(305.).

Schur, weil. Ferdinand: Phytographische Mittheilungen über Pflanzenformen aus verschiedenen Florengebieten der Österreichisch-Ungarischen Monarchie. — Verhandlungen des naturforschenden Vereines in Brünn. Band XLI. 1902, Seite 183—260.

SZAKOSZTÁLYI ÜGYEK.

A növénytani szakosztálynak 1903. évi október 14-iki (XCVI.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Klein Gyula elnök üdvözlöi a szünet után először összegyűlt szakosztályi tagokat és újult erővel való további sikeres munkálkodásra hívja fel. Egyúttal jelenti, hogy a »Növénytani Közlemények« előfizetőinek a jelenlegi száma 337, tehát a szakosztályi folyóirat iránt való érdeklődés fokozódik.

2. Kümmernerle Jenő (Budapest) »A *Waldsteinia trifolia* Rochel új termőhelye« czímen tartott előadásában ismerteti és bemutatja a *Waldsteinia trifolia* nevű növényt, melyet 1903. május 21-ikén Csikvármegyében a Fekete-Hagymás nevű alhavasnak, a Gyilkos-tó irányában húzóódó »Szárzapalac« völgyében virítva talált, *Tussilago Farfara* L., *Viola biflora* L., *Symphytum cordatum* W. K., *Valeriana tripteris* L., *Dentaria glandulosa* W. K., *Veronica Chamædryis* L. és *Petasites albus* (L.) Gärtl. növények társaságában. Kümmernerle előadásában egyszersmind a szóban forgó növénynek sok egyjelentésű nevére (synonym) is kiterjeszkedik, és a külföldi állításokkal szemben hangsúlyozza, hogy e növénynek — elsőbbségi tekintetből — egyedüli jogosult neve: *Waldsteinia trifolia* Rochel ap. Koch.

3. Scherffel Aladár (Igló) »Újabb adatok Magyarhon alsórendű szervezeteinek ismeretéhez« című előadásában néhány érdekesebb *Chytridinae*, *Ancylistinae*, *Flagellata*, *Schizomyces* és egy *Rhizopoda* (*Microcometes paludosus* Cienk.) csoportbeli szervezetet sorol elő, melyeket újabb időben észlelt. Ezek némelyikét bővebben ismerteti, és saját megfigyelésein kívül kri-

taikai megjegyzésekkel kíséri azokat. Új faj ezek között a *Gonium sacculiferum* Scherff.

4. Szécskay István (Budapest) »Óriás növesű mogyorófa (*Corylus Avellana* L.)« című közleményét Schilberszky Károly terjeszti a szakosztály elé. Ismeretes, hogy a *Corylus Avellana* Európa erdeiben legföljebb 7 meternyi magasra nő meg; ezzel szemben Szécskay említi, hogy Nagy-Gájon egyik parkban 8 mogyorófát látott, melyek között az egyiknek a törzse 2 meter kerületű és 18 meter magas; 1902-ben ez a mogyorófa 3 meter-mázsza mogyorót termett.

Többen szólnak e meglepő jelenséghez, melyhez hasonló följegyzés sehol sem találtott, és ezért annak a hiedelemnek adnak kifejezést, hogy kívánatos volna meggyőződnie arról, vajjon nem-e a török mogyoróra (*Corylus Colurna*) vonatkozik ez az észlelés, mivel ez a faj szokott tetemes méretekben kifejlődni Ha pedig csakugyan *Corylus Avellana* volna, megérdemelné a fotografiai megörökítést.

5. Wallner Ignác (Sopron) »Sopron virágos és kriptogám növényei« című dolgozatát Fialowski Lajos mutatja be és ismerteti. E dolgozat a soproni állami főreáliskola Értesítő-jében jelent meg. A vilék legteljesebb eddigi cme növénySORAZATA több mint 30 éves fáradozás eredményeül mintegy 1300 helyi fajt mutat ki. Fialowski összeállította azokat, a melyek a pannóniai és más szomszéd flórájárásokból kerültek oda, és rámutat azokra, a melyek a jegyzék tanúsága szerint gyéreké váltak vagy kivesztek.

6. Heinrich Heine »*Armensünderblume*« című költeményének Lehr Albert (Budapest) fordította magyar szövegét Fialowski Lajos mutatja be és ismeri. Az ebben a költeményben szereplő

növény nevét Fialowsk-i-tól tudakolva, ez utóbbi a költeményben adott ismertető jelekre támaszkodva a nép- és nyelvrajzi adatok méltatásával a növényt az *estlíkék* egyik vadontermő fajában véli fölismerhetni (Hesperis tristis, vagy pedig H. runcinata), a melyek elhagyatott dombokon (vesztőhely, temető-melléke), tövises tuskés bokrok oltalma alatt éjszaka idején illatozva nyíladoznak, és neveül a *szánakozó irtózást* kímélettel kifejező *siralom-virágát* ajánlotta, a mint ezt időközben magának a fordítónak találó hangulata is így kiérezte és leírta.

7. P a s z l a v s z k y J ó z s e f (Budapest) páfrányszerűen alakult vadgesztenyefaleveleket élő állapotban küld be, melyeket Thaisz Lajos mutat be és magyaráz. Az e fajta képződési módot a tavaszi (áprilisi) fagyos időjárás okozza, abban a fejlődési korban, a mikor a rügyek félig már kifeszlettek; további alakító hatást gyakorolnak eme részleges fagyási jelenség között az utóbb beálló szelek, melyek az elhalt levélrészleteket kitépdesik.

A növényteni szakosztálynak 1903. évi november 11-iki (XCVII.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Bernátsky Jenő (Budapest) »*Ruscus-phyllodium kérdéséhez*« czímen tart előadást. A *Ruscus* széles lemezalakú zöld áthasonító szervét (phyllodium) általában szárképletnek tartják. Némelyek azonban e phyllodium-ot levélnek minősítik. Bernátsky megvizsgálta a növényt morfológiai, ontogóniai és anatómiai szempontokból. A legismertebb morfológiai bizonyíték, mely a kérdéses rész szártermésze mellett szól, az, hogy belőle virág, illetőleg virágzat ered. Ez a bizonyíték azonban meddő phyllodium esetében cserben hagy. Olyan bizonyítékok is vannak, melyek a meddő phyllodium-ra vonatkoznak. Ilyenek a levélhüvely hiánya, a tartólevelek jelenléte, a csúcsállású phyllodium egyenes folytatódása a szárból. Ontogóniailag a phyllodium-ok apró, egytagú rügyeknek felelnek meg. A *Ruscus aculeatus* első évében földföldről szárat és rajta 9, 12 vagy 15 phyllodium-ot létesít. A *Ruscus hypoglossum* első évében a földföldről száron csak két, sőt kivéte-

lesen csak egy phyllodium-ot fejleszt; utóbbi tőlevélhez hasonlít, de azért ez is szárképlet. Anatómiailag a *Ruscus* phyllodiumában mindig középhengert találunk; ez főkritériuma annak, hogy anatómiai szerkezete szárképletre vall. Az összes eredményeket összevetve kiderül, hogy a *Ruscus-phyllodium* valóságos szárképlet.

2. Simonkai Lajos (Budapest) »*További adatok Budapest környéke növényzetének ismeretéhez*« czímű dolgozatát, mely részben pótlása egyik előbbi szakosztályi előadásának, Thaisz Lajos terjeszti a szakosztály elé. Több új növénypolgárt sorol benne elő, régebbi fajokra vonatkozólag pedig helyesbítéseket közöl.

3. Thaisz Lajos (Budapest) »*Az Euphorbia humifusa Willd. és E. Chamaesyce L. előfordulása hazánk erdélyi részében*« czímen arról értekeznek, hogy hazánkra nézve új növényfajt fedezett föl Drassón (Alsó-Fehér m.), mely ott nem ősnövény, hanem jövevény (*Euphorbia humifusa* Willd.). Egyúttal megemlékezik arról, hogy ugyancsak az erdélyi Ilóterületen az *Euphorbia Chamaesyce* is valóban előfordul, mint a hogy azt Baumgarten már 1816-ban megjelent művében is fölemlítette. A két *Euphorbia*-növény hasonlatossága miatt egymással könnyen összetéveszthető.

4. Schilberszky Károly fölemlíti, hogy az elmúlt nyár folyamán Érden (Fejér-megye) olyan diófát (Jugl. regia) látott, mely körülbelül 25 éves lehet és az ottanlakók szerint sohasem voltak barkái, dióit azonban bőven termi. Az ideci barkátlanságról ő is meggyőződött. Bemutatja az e diófáról való ideci diókat és azzal a szándékkal bocsátja rendelkezésre, hogy azok a budapesti tudomány-egyetem botanikai kertjében az említett viselkedés átörökölhetőségének a megállapítása végett további figyelés alá kerüljenek. Egyébiránt, hogy eme barkátlanságnak esetleges korábbi megállapítása lehetővé tésésék, tavasszal oltóvesszőkről fog gondoskodni, miáltal már néhány év múltán győződhethet meg az előadó szerint *remélhető* barkátlanság bekövetkezéséről.

5. Borbás Vincze (Kolozsvár) fias burgonyákat élő állapotban küld be a szakosztálynak szemlélet céljából, melyek a Természettud. Közönyben (1903. évf., 627. old.) voltak bővebben ismertetve.

A növénytani szakosztálynak 1903. évi december 9-iki (XCVIII.) ülése.

Elnök Klein Gyula, majd Staub Móricz alelnök; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Gabnay Ferencz (Budapest) »Termését későn hullató vadgesztenyefa« címűen Budapesten észlelt vadgesztenyefákról emlékezik meg, melyek majd két hónapig — november közepéig — késett terméshullásukról nevezetesen. A termésfalakból készített metszetekből kiderült, hogy a megfelelő sejtekből az oxalsavas mézkrisztályok hiányoznak. E késedelem egyfelől a helyi tenyészeti viszonyoknak megfelelő viselkedésen alapulhat, másrészt pedig egyéni jellege lehet az illető fáknak.

Schilberszky Károly már hosszabb idő óta ismételtlen tapasztalja, hogy Budapest vadgesztenyefa-soraiban (pl. Budán a Lánchíd és Erzsébet-híd között, a lipótmezei országút mentében) tavasszal a rügyfakadás tekintetében megfelelő időbeli eltérések mutatkoznak; a fák többsége már virágzásba jutott, addig ezekkel többszomszéd fákban azonban a rügyek még csak fakadozó állapotban vannak. E jelenségben egyenes összefüggést lát az előadó említette termésbeli késedelemmel, melyet Schilberszky egyenesen egyéni — mutationalis — viselkedésnek tart. Ajánlatosnak véli a szóbanforgó kései termésű fák ivadékaiknak a megfigyelését.

2. Győrffy István (Kolozsvár) »A köznép növényi gyógyítószerei« című dolgozatát Thaisz Lajos terjeszti elő, melyben a Kolozsvár vidékén használatos népies szereket ismerteti a növények köréből. Ezek sorában megemlíti azt is, hogy a *Physalis Alkekengi* mérgező sajátságát az odaváló nép a halaknak vízben való mérgezésére használja.

Mágoosy-Dietz Sándor a népies szerekekkel kapcsolatban megemlékezik arról, hogy különösen a tótok és oláhok több növényt abortívum-nak használnak; ilyen ügyben Szilágy-Somlyóról beküldött anyag vizsgálatából kiderült, hogy az az *Asplenium Trichomanes* haraszt, melyet mint ilyen hatású szert a világirodalomban seholsem találunk fölemlítve.

Thaisz Lajos szerint egyebütt halmérgezésre a nadragulyát (*Atropa Belladonna*), nemkülönben a Cserna-völgyben

a különféle ökörfarkkóró- (*Verbascum*) fajokat használják, melyeket egyszerűen a halas-tó vagy patak vizébe dobnak.

3. Jávorka Sándor (Budapest) »Adatok a Pilis-hegység növényzetének ismeretéhez« című előadásában bemutatások kíséretében mintegy 30-féle növényt sorol elő a Pilis-hegységről és szomszédos vidékéről, melyek az e területre vonatkozó florisztikai munkákban nincsenek megemlítve.

4. Lengyel Béla (Budapest) bemutatja és felolvassa magyar fordításban Kitaibel Pál latin nyelven írt levélét Diószegi Sámuel-hez. A levél az »Irodalomtörténeti Közlemények«-ben is megjelent, örvendetes bizonyítékul annak, hogy szak tudásaink történeti becsű levelezései iránt újabb időben az irodalmi körök is érdeklődnek. A levél azért is érdekes, mert kitűnik belőle, hogy Diószegi munkája két részben jelent meg, és hogy ez a két rész külön-külön jutott Kitaibel kezébe. A növények gyűjtésére és meghatározására vonatkozólag is ad benne Kitaibel tanácsokat. Feltűnő a levélben annak szívélyes és meleg hangja, melyből következtethetünk arra, hogy milyen őszinte elismeréssel és nagybecsüléssel viseltett a nagy Kitaibel a »Füvészkönyv«-jels szerzője iránt.

5. Lengyel Béla bemutatja újabb ajándékát Anisits Juan Danielenek a szakosztályban. Kiváló hazánkfia, Paraguay fővárosából, Assuncion-ból, már több ízben küldött hazai tudományos intézeteinknek értékes és tudományos becsű ajándékokat. Nemrégén egy érdekes és fölötté ritka növénynek néhány példányát küldte meg; egy *Lophophytum*-faj ez, a *Balanophoraceae*-családból, a *Hysterophytaceae*-rendből. Különbösen is az egész rend változatos és érdekes növényeket foglal magában, melyek között a *Lophophytum*-ok és általában a *Balanophoraceae* sajátságos külsejükkel és élősködő életmódjuknál fogva nevezetesen. A bemutatott *Lophophytum* egyedein látható eme gyökér-parasziták sajátságos húsos, vastag, gumós, chlorophylltalan teste, melyen itt-ott sötétbarna pikkelyszerű levelek rózsájából emelkednek ki a virágzati tengelyek; ezek a szorosan összeálló fűzérkékből elhelyezett, barnássárga nővirágokat, vagy a rótszínű hímvirágokat viselik. A beküldött

példányok *Estancia Postillon*-ból valók, hol *Campo abierton*, hangya- és természetbolyokon, *Piptadenia*-gyökereken élősködve fordulnak elő. An is i t s megjegyzi, hogy az általa bejárt területen ez egyedüli lelőhelye a *Lophophytum*-oknak.

6. L e n g y e l B é l a néhány *Claviceps purpurea Tulasne* készítményt mutat be, melyek az anyarozsnak amaz állapotát képviselik, midőn a sclerotium tavasszal, a perithecium-okat viselő nyeles természetecskéket (stroma) hozza létre, hogy azután az ascospora-kkal fertőzhesse a rozs virágait. A terméstarték jól kifejlődött, halaványrózsaszínű vagy pirosas ibolyaszínű nyeleken vannak, melyek némelyike 4 cm. hosszúságot is elér. A sclerotium-ok, melyek szintén hatalmasan kifejlődtek, 3–4 cm. hosszú, spanyolországi példányok.

7. L e n g y e l B é l a egy búzafajt mutat be, *Triticum dicoccum*-ot, mely körülbelül 4000 évig volt egy egytomi sziklasírba eltemetve, és ilyen hosszú idő dacára épségben maradt. A bemutatott búza az *Abusir* mellett 1903-ban végzett ásásokkor került napfényre.

Ne-woser-re király templomának alapjaiban két sírt találtak megtöltve ezzel a búzával, melyekről kétséget kizáró módon be van bizonyítva, hogy a Dr. B o r c h a r d eszközölte feltárárukig érintetlenek maradtak; a helyi topografiai viszonyok alapján az a föltevés is ki van zárva, hogy e sírokat későbbi időben esetleg éleltárul használták volna.

Tekintve, hogy Ne-woser-re király uralkodásának ideje az V-ik dinásziába esik, 2400 körül Kr. e., a bemutatott búza, melyet a berlini Deutsche Orient Gesellschaft ajándékozott a tud. egyetemi növényzeti intézetnek, 4000 évesnek tekinthető.

8. S c h i l b e r s z k y K á r o l y bemutatja a F a n t a A d o l f (Székesfehérvár) tenyésztette, tokbeli prolificatio útján keletkezett *karpellomaniás máklermékek* sorozatát, valamint az ezekből összegyűjtött mákmagvakat; utóbbiakat a rendellenesség átörökíthető tenyésztése céljából szétosztotta a budapesti és kolozsvári egyetemi botanikai kertek, úgyszintén az e téren kiváló eredménnyel kísérletező H u g o d e V r i e s amsterdami botanikus között.

9. Ugyanő bemutatja a szakosztálynak a M o r v a y K á l m á n beküldötté szabályellenes körtét, mely annyiban eltérő, hogy

a normális gyümölcs alatt a kocsánnak tetemes megvastagodása és meghúsosodása észlelhető, a mi miatt úgy látszik, mintha két gyümölcs volna szorosan egymás tetejébe növe. Ez esetben az alsó, gyümölcsöt utánzó alakulat tökéletesen és kizárólag tengely-eredetű, a termőleveleknek minden nyoma nélkül. Érdekes még, hogy a normális gyümölcs tövében, vagyis a tengelymegvastagodás tetején 5, a rendszer-nél hosszabb és szélesebb, az örvénygyéren elhelyezkedő csészelevelé látható.

A növényteni szakosztálynak 1904. évi januárius 13-iki (XCIX.) ülése.

Elnök: K l e i n G y u l a; jegyző: S c h i l b e r s z k y K á r o l y.

1. K l e i n G y u l a elnök üdvözlí a szakosztályt az új esztendőben tartott első ülés alkalmából, mely annyiból nevezetes időszak, hogy ez évben tartja meg a növényteni szakosztály alapítása óta a 100-ik ülést, a melyre az előkészületek örvendetesen folynak. Ezután

2. K l e i n G y u l a felolvassa emlékbeszédét M. J. S c h l e i d e n születésének századik évfordulója alkalmából.

Schleiden emlékezete (szül. 1804. április 5-ikén, megh. 1881. június 23-ikán).

Ez évben, április 5-én, lesz száz éve, hogy S c h l e i d e n, a ki a tudományos növénytan nagy reformátora, a modern sejttan megalkotásához vezető vizsgálatoknak kezdeményezője volt, Hamburgban született. Ez alkalmából Jena-ban, a hol S c h l e i d e n hosszabb ideig tanárkodott, neves szaktudósokból álló törzsbizottság alakult olyan czélból, hogy S c h l e i d e n 100-ik születésnapjának az évfordulóját, emlékműnek a föllállításával ünnepelje. E törzsbizottság kibocsátotta felhíváshoz a különböző szakok képviselőinek hosszú sora csatlakozott, jelezvén ezzel azt, hogy S c h l e i d e n ünneptetése általánosabb jelentőségű, mert működése az egész biológiai tudományra hatott termékenyítőleg. A szakférjaki e hosszú sorában három magyar is közreműködik, névszerint: A p á t h y I., I s t v á n f f i G y. és én; ez indított engemet arra, hogy S c h l e i d e n emlékezetét itt a szakosztály előtt fölele-

venítsem, és hogy korszakot alkotó működését itt röviden ismertessem. Erre pedig a mostani, gyorsan feledő korban már azért is van szükség, mivel a fiatalabb nemzedék alig képzelheti azt a nagy hatást, melyet Schleiden föllépése kartársaira gyakorolt, és melylyel nemcsak a növénytanban, de a biológiai tudományokban általában egész forradalmat idézett elő.

Schleiden első növényteni vizsgálatai abba az időbe esnek, a mikor a híres anatómus Schwann mint első mondotta ki határozottan, hogy a sejt, úgy az állat- mint a növénytestnek egyedüli alaki eleme, elemi szerve, és hogy így a sejt minden bonczani vizsgálat kiinduló pontját kell hogy képezze. E tételből kiindulva Schleiden azután a sejtnak a vizsgálatát ott kezdette, a hol új sejtek képződnek, t. i. a virágos növények csiratömlőjében, és eme vizsgálatok alapján a sejtek képződéséről új elméletet alapított.* Ez elmélet későbbben tévesnek bizonyult ugyan, de mindamellett kiinduló pontja volt olyan vizsgálatoknak, melyek nemcsak a növényi sejttannak jelenlegi alakjában való kifejlődéséhez, de a növénytan egyik új ágának, a növényfejlődéstannak a megállapításához vezettek. Ez új ágat már Schleiden maga 1837-ben megjelent, és a magrügynek a termékenyítés előtti fejlődéstörténetével foglalkozó, nagyon értékes dolgozatával indította meg, és mivel a növénytest részeinek tárgyalásában mindenkor azok fejlődését is figyelembe vette, annak jelentőségét hangsúlyozta, követőit is ez új irányba terelte. Schleiden-nel egy időben, és utána különösen Nägeli volt az, a ki a fejlődéstant a növénytan minden részében érvényre juttatta, és beható tanulmányával nemcsak az egész növényboncztant alapjában újból megalkotta, hanem újat is jelölt ki a későbbi vizsgálatoknak. Így utána Hofmeister W. az 1851-ben megjelent »Vergleichende Untersuchungen« című munkájában meglepő és mélyreható vonatkozásokat mutat ki a Kryptogamok fejlődéstanára nézve, melyek nemcsak egészen új világot vetettek a növények rokonsági viszonyaira, egyszer-

smind a Kryptogamok és a Phanerogamok (nevezetesen a Gymnospermae) fejlődése közötti kapcsolatot is előtűntetik, és így jóval Darwin előtt arra a következtetésre vezettek, hogy a növények fejlődésében mutatkozó hasonlóság a vérrokonság kifejezése, és hogy így a fajok állandóságáról és egyénként való termeléséről szó sem lehet, mert vérrokonság csak a fajok egymásból való keletkezése alapján jöhet létre. Így lett a fejlődéstan alapja a modern természetes rendszernek, mely most már nem czélszerűségi okokból felállított osztályozás, hanem a növényországnak származási fája, mely képet igyekszik adni a növényeknek egymásból való keletkezésének és rokonsági viszonyainak, szöval phylogeniai rendszer kíván lenni.

Schleiden-nak a sejttanra és fejlődéstanra vonatkozó, és új irányt megnyitó törekvései mellett a tudománytan alakulására nézve még nagyobb hatással volt az egész növénytant felölelő tankönyve, mely először 1842-ben jelent meg és összesen négy kiadást ért, a mi az akkori időben már magában véve is fel-tűnő eredmény volt.

Könyvét rendszeren »Grundzüge der wissenschaftlichen Botanik« czímen említi, pedig van annak egy másik főcíme: »Die Botanik als inductive Wissenschaft« és ez a jellemző címe, mert egész programot fejez ki. A hatás, melyet e könyv előidézett, nagy volt; valódi tudományos forradalmat okozott a növénytan terén és valóban új korszakot indított meg.

Hogy e hatást megérthessük, szükséges azt az állapotot ismerni, melyben a növénytan Schleiden föllépése idejében, kivált Német-, Angol- és Svédországban volt, a hol — mint Sachs mondja — e téren a Linné után való korszakban a növénytan terén megállapodás, sőt mondhatni hanyatlás következett be.

A legtöbb német, angol és svéd botanikus ugyanis — mellözve Linné mélyebb és tulajdonképpeni tudományos törekvéseit — szigorúan amaz álltáshoz ragaszkodtak, a mely szerint »valamely botanikus annál kitünőbb, mennél több fajt ismer, és hogy a botanikusnak első feladata, hogy minden növényt névvel meg tudjon nevezni. Linné sexual-rendszerét pedig a tudományt betetőző munkának tekintették, melyet részleteiben továbbfejleszteni sza-

* Beiträge zur Phylogenesis. — (Johnson & Müller, Archiv für Anatomie, Physiologie ect. 1838.)

bad ugyan, de a melylyel különben a növénytan tetőpontját elérte. « Új fajokat gyűjteni és leírni volt a főtörekvés és a növényrészek morfológiai tárgyalása helyébe a mindinkább szaporodó műkifejezések magyarázata lépett, úgy hogy akkor a növénytanak valamely kézikönyve inkább német-latin szótárhoz, mint természettudományi munkához hasonlított. »Azok pedig, a kik valóban tudományos vizsgálatokkal foglalkoztak, elkülönültek azoktól, kik a növénytant Linné helytelenül felfogott értelmében tárgyalták, mert a pusztá növénygyűjtéssel és herbáriumokban való fürkészéssel még Linné magasabb intenczióinak sem feleltek meg. És a mi még veszélyesebbé tette az állapotot, ez az volt, hogy akkoriban az egyetemeken is a növénytan tanítása azok kezében volt, a kik az éppen vázolt értelemben fogták fel a növénytant.

Ez az állapot 1840-ig tartott; ekkor lépett föl Schleiden, a ki alapos filozófiai képzettségével, éles, mindig harcra kész tollával és egész egyénisége által hivatva volt arra, hogy a növénytanak új ösvényt nyisson. »Die Botanik als inductive Wissenschaft« című munkájának 131 oldalra terjedő »methodologiai« bevezetésében éles és maró gúnnyal ostromozza a Linné-féle iskola eszme nélküli foglalkozását, és az indukció lényegét tárgyalva, annak a növénytanban való alkalmazását nemcsak követeli, de maga is gyakorolja. A mikroszkóp, a Linné-korszakban sokáig elhanyagolt eszköz, Schleiden által újból érvényre jut, és míg egyrészt az új ismereteknek egész rengeteg sokaságát tárja fel, másrészt a mikroszkópi módszer az, mely az észlelőt nemcsak a legnagyobb figyelemre és pontos észlelésre kényszeríti, de azonkívül önként az induktív módszer követésére vezet, és nagyon gyakran a kísérletezés szükségét követeli.

Az induktív módszer bevezetésével vált a növénytan csak tulajdonképpen természettudományi és egyenlő rangfokozatra jutott a chemiával meg a fizikával, mely tudományokban eddig is a valódi induktív természetvizsgálás szelleme uralkodott túlnyomóan.

Schleiden tankönyvének nagy érdeme továbbá az is, hogy benne összegyűjtve találjuk mindazt, a mit a növénytan akkoriban már nyújtott, és az ő köny-

véből tudtuk csak meg, hogy a növénytan milyen gazdag volt már akkor pozitív és tudásra érdemes ismeretekben. Habár sok, a mit Schleiden tanított, későbbben tévesnek is bizonyult, — a helyes cél kitűzésével és azzal, hogy nagy feladatok teljesítését követelte a tudományától, nagy mérvben járult ahhoz, hogy a növénytan az utána való korban olyan rendkívüli haladást tett; mert valamely tudomány értékét nem mindig az határozza meg, hogy mit nyújt jelenleg, mint inkább az, hogy mire törekszik, minő irányban halad.

Mindebből világosan kiténik, hogy Schleiden valóban ünneplésre méltó érdemeket szerzett magának; bizonyítja ezt továbbá a mivel nemzetek tudósainak hosszú sora is, a kik a jenai emlékbizottság felhívására csatlakoztak, és ezáltal az elismerés adóját róják le tudományunk eme nagy reformátora iránt.

A hol pedig az egész tudományos világ ünnepelni készül, ott — úgy hiszem — a nyugoti műveltség iránt mindig fogékony magyar sem maradhat távol. E felfogásom készlet arra, hogy a szakosztály tisztelt tagjaihoz ama kéréssel forduljak, szíveskedjenek a Schleiden érdemeit méltató emlékmű költségeihez becses adományaikkal szintén járulni, kijelentvén előre, hogy nem az összeg nagysága, mint inkább a résztvevők mentől nagyobb száma adja meg az erkölcsi hozzájárulás igazi jelentőségét.

Az emlékbeszéd után a szakosztály tagjai a kitett gyűjtőívén kegyeletes adományaikkal járulnak a Schleiden-emlék létesítésének a költségeihez. A kegyeletes czélra adakoznak: Klein Gyula, Entz Géza id., Mágocsy-Dietz Sándor, Schilberszky Károly, Fekete József, Gabnay Ferencz, Entz Géza ifj., Fialowski Lajos, Kubacska András, Kümmerle J. Béla, Lengyel Béla, Csopely László ifj., Augustin Béla, Jávoroka Sándor, Cseréy Adolf, Filarszky Nándor, Gesell János, Degen Árpád és Bernátsky Jenő.

Összegyűlik ekként 90 korona, mely összeget az elnökség, mint a K. M. Természettudományi Társulat növénytan szakosztályának adományát, az emlékmű anyagi ügyvitelével megbízott Gustav Fi-

scher jenai könyvkiadó czégnak lesz elküldendő.

3. Bernátsky Jenő (Budapest) »*Harasztok a deliblati homokon*« című előadásában közli, hogy onnét eddig a *Bolrychium Lunaria*, *Asplenium Trichomanes*, *Polypodium vulgare*, *Pteridium aquilinum*, *Ceterach officinarum* és *Scolopendrium officinarum* nevű harasztokat tudta megállapítani. A beárnyékolts homok jó csíráztató talaj, az illető vidék csapadékban bővelkedik, hegyekhez közel fekszik, és így a sűrű cserjék meg a bozót alatt számottevő harasztvegetáció is fejlődött ki a deliblati homokon. Azonban a deliblati homoknak nem a kerületi, hanem a középponti, nehezen hozzáférhető részein teremnek főleg az említett harasztok.

4. Degen Árpád (Budapest) »*Brandza Dimitrie egyik hátrahagyott cikkéről*« szólván, Brandza Dimitrie tanárnak halála után megjelent: »*Plante noue din România*« című dolgozatát mutatja be (Annal. Acad. Romane, II. sor. XXV. kötet. 1903, 153—154. old., 2 képpel), és felhívja a hazai botanikusok figyelmét az abban foglalt, bennünket közel érdeklő adatokra.

A szerző a *Trifolium Lupinaster L. var. albiflorum Led.* fajváltozatát (Degen szerint az idézett cikkben *Trifolium romanicum* néven leírt új faj, mely a *T. Lupinaster*-től csakis gumó-alakúán megvastagodott gyökerében különbözik, nem egyéb, mint a fentemlített, melynek szintén ilyen a gyökere) megtalálta Slanic mellett (Bacau kerület) a Nemira-hegyen, az erdélyi határ közvetlen közelében; továbbá a *Saxifraga Huetiana Boiss.*-t szintén Slanic mellett árnyékos sziklafalakon betervejve Erdély területére is, végül a *Paeonia tritermata Pall.*-t a Ciocanul-hegyen Varciorova mellett.

Az utóbbira vonatkozólag Degen megjegyzi, hogy az aldunai lejtőkön a *Paeonia banatica Roch.*-nak sokkal szélesebb levélsallangú példái teremnek, mint a deliblati homokon; ilyen alakokat könnyen össze lehet téveszteni a *P. tritermata*-val, mely azután csakis többé-kevésbé nyelecskés levélsallangjain és főképpen termésének alakján ismerhető fel. Noha Degen román példákat nem látott, Brandza adatainak helyességét korántsem akarja kétségbe vonni.

5. Fábrián Gáspár (Székesfehérvár) »*Rendellenes körték*« című dolgozatát, a melyhez hű színes rajzok is vannak csatolva, Schilberszky Károly terjeszti elő. A természetből rajzolt képekből kitűnik, hogy az illető körtegyümölcsök az átnövés ama teratológiai esetét képviselik, a midőn azok közepéből — a hiányzó termőlevelek örvéből — virágzó tengely nő ki, mely utóbbiból fejlődött gyümölcs erőteljesebb növésű az alapi helyzetű körtegyümölesnél. E mellett a csészelevelek nagyfokú ellombosodása (phylodia) is bekövetkezett.

6. Schilberszky Károly szakosztályi jegyző jelentését terjeszti a szakosztály elé, a következő hónap 10-én tartandó 100-ik ülésre vonatkozólag. Az ünnepélyes ülés főleg a tárgysorozatban jut kifejezésre, a mennyiben intézkedett az iránt, hogy az alkalmi elnöki megnyitó beszéd után a botanikai szaktudományak lehetőleg minden ágát fogják a bejelentett előadások képviselni.

A növénytani szakosztálynak 1904. évi februárius 10-iki (C.) ülése.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly.

1. Klein Gyula elnöki megnyitó beszéde (lásd e füzet elején).

2. Wartha Vince, a kir. magy. Természettudományi Társulat elnöke örömmel üdvözli a növénytani szakosztályt az ünnepi századik ülés alkalmából. Beszédében visszapillant a szakosztály keletkezésére, és az azóta lefolyt időben történt eredményes működés fölött elismerő köszönetét fejezi ki. Élénk érdeklődéssel kísérté a szakosztály életének minden egyes mozzanatát, éppen azért a fokozottabb szakbeli működésnek egyik nevezetes momentumát abban látná a jövőben, ha időszakonként a botanika egyes ágaiból összefoglaló ismertető előadások is tartatnának, melyek a külföldnek nevezetes vívmányait adnák közre. Az eddigi működésben örömdetesen tapasztalta az önálló vizsgálatokon alapuló előadások fokozatos fejlődését és gyarapodását, mi által a szakosztály lényegesen járult a hazai botanikai ismeretek előbbreviteléhez. Áldásos működést, kitartást és buzgalmat kíván az újabb időszakhoz!

3. Klein Gyula elnök ezután felolvassa a mai ülés alkalmából a szakosztályhoz érkezett üdvözlő iratokat. L. i. n. h. a. r. t. G. y. ö. r. g. y., magyaróvári gazdasági akadémiai tanár táviratában »a növény-tani szakosztály századik ülése alkalmából oesztünte üdvözlötletet küeld a szakosztálynak«. — Borbás Vincze kolozsvári egyetemi tanár üdvözlő irata: »A Természettudományi Társulat növény-tani szakosztályát 100. szakülésén a Kolozsvári Egyetem növényrendszertani intézete és botanikus kertje nevében, valamint csekély-ségem részéről a távolból igaz szívvel és magyar szeretettel üdvözlöm, s az újabb 100. ülésre pezsgő erőt, fáradsatlan kitartást és kiváló eredményeket kívánok.« — A budapesti Szent Imre Kör üdvözlő irata: »Tekintetes növény-tani szakosztály! Abból az alkalmából, hogy a tekintetes szakosztály 100-ik ülését tartja, mi, az egyetemi hallgatók Szent Imre Köre természettudományi szakosztálya egyhangú üdvözlötletet küldünk. Tisztelettel a szakosztály nevében: ifj. Kerékgyártó Árpád, c. i. titkár.« — A sziléziai botanikai társaság üdvözlő távirata Breslauból: »die botanische sektion der schlesischen gesellschaft sendet herzlichen gruss und glueckwunsch: pax, holdelleiss, grosser, szabó, dietrich.

4. Mágocsy-Dietz Sándor (Budapest) bemutatja és ismerteti Hollós László-nak »Magyarország Gasteromycetái« című megjelent mykologiai munkáját, mely terjedelménél, díszes kiállításánál és a benne foglalt kiváló eredményeinél fogva hivatva van a mai ülés jelentőségét ünnepies alkalommá avatni (lásd e füzet 6. oldalán).

5. Filarszky Nándor (Budapest) »Magyarország moszatai« című felolvasásában ismerteti a hazai moszatokra vonatkozó összes adatokat, melyekkel alapját kívánja megvetni a létesülendő Magyarország flórájának; felhívást intéz a szakosztály tagjaihoz, hogy a többi növény-csoportok hasonló elbánásban részesítetvén, az ország teljes növényzete egységes műben alkottassék meg (lásd e füzet 12. oldalán).

6. Tuzson János (Selmeczbánya) »A gombák meghatározásáról« szóló előadásában a gombák meghatározására vonatkozó történeti adatok előrebocsátása után kiemeli, hogy a magasabb-rendű fonalas

gombák meghatározása kezdettől fogva főként morfológiai alapokon történt. A fajok tekintélyes részének leírása régi keletű, a mikor a gombák élettani viszonyai még ismeretlenek voltak. Ezzel szemben az alsóbb-rendű penészek, élesztő-gombák a baktériumok fajainak a meghatározására főként csakis fiziológiai alapon történhetett meg, és ennél fogva az ide vonatkozó irodalom, — a gombák élettani viszonyainak fölismerésével és a fiziológiai meghatározási módszerek tökéletesedésével kapcsolatosan, — újabb keletű.

A gombák rendszeréről Tuzson közli, hogy a fonalas gombáké a természetes rokonságon alapszik, a baktériumok rendszere azonban alapjában véve mesterséges. Természettörténeti szempontokból pedig rámutat arra, hogy a gombák egyszerű alkotásuknál fogva a növényország legalsó osztályait képezik ugyan, e helyzetük azonban nem azonosítható a történeti kifejlődés sorrendjével, mert — habár a baktériumok ama kis csoportja, a mely önálló áthasonításra képes, állhat ugyan közvetlenebb vonatkozásban a Földet legelőször benépesítő szervezetekkel, — a fonalas gombák és a baktériumok szaprofita és parazita fajsorozatai csakis akkor bontakozhattak ki, a mikor a magasabb-rendű zöld növények már régen elterjedtek a Földön. A fajoknak fiziológiailag czélyszerű tökéletesedése pedig, éppen a szaprofita és parazita életmódból kifolyólag, sok esetben alakbeli redukezióval is járhatott, a minék a megítéléséhez azonban — különösen az alsóbb-rendű gombáknál — nincsenek olyan támasztópontjaink, mint a milyenek, hasonló esetekre, a magasabb-rendű zöld növényeknél rendelkezésünkre állanak (lásd e füzet 15. oldalán).

7. Péterfi Márton (Déva) »*Astomum intermedium*« című dolgozatát Schilberszky Károly terjeszti elő, a megfelelő rajzok kíséretében (lásd e füzet oldalán).

8. Mágocsy-Dietz Sándor (Budapest) »*Az Aranfia sericifera* Brol. rovarfogása« című előadásában behatóan ismerteti a megnevezett növény virágainak morfológiai és anatómiai szerkezetét, melyek a rovarfogás biológiai viselkedésével kapcsolatosak. Ismerteti az erről szóló kutatók eredményeit és nézeteit, melyeket a maga kritikai vizsgálatai alapján megerősít, vagy helyesbit (lásd e füzet 24. oldalán).

9. Staub Móríc z (Budapest) »A melegségi összegek mint a növények közvetlen alkalmazkodásának jelzői« czímen tart előadást.

Am a nagy tudományos mozgalomból indul ki, melyet Ch. Darwin 1859-ben »A fajok eredete a természetes kiválás útján« czímű munkájával előidézett. E nevezetes mozgalommal ismét fölszínre került J. Lamarck 1809-ben közzétett elmélete, mely N ä g e l i-től részletesebb magyarázatot kapván, és az újabb kutatások által tökéletesbülvén, a »Neolamarckismus«-tanhoz vezetett. E tan szerint a szervezetek a külső tényezők hatása alatt állanak, mely tényezők ingerek gyanánt hatván, előidézék azt, hogy a szervezetek az eme hatás alatt nyert módosulatait állandósíthatják is. Eme külső tényezők első sorban a levegő hőmérséklete, a csapadék és a talaj. Staub az ősvilági flórából idéz példákat, amelyek arról tanúskodnak ugyan, hogy bizonyos növények (*Glyptostrobos europaeus* Brngt. sp., *Taxodium distichum* Rich. miocenum Heer) alkalmazkodni tudtak azokhoz az éghajlati változásokhoz, melyek a krétakor-tól kezdve a pliocenig végbe mentek, de a nélkül, hogy ez alkalommal új alakokat is hoztak volna létre.

A *Cinnamomum* történetéből pedig bizonyítja Staub, hogy e génusból Európa harmadkori Földjén ugyanazok a típusok szerepeltek, mint a minők mai kórlátolt határu hazájukban található; de Észak-Amerikában olyan fajok voltak, melyek a sarkvidékről jövé, ott az alkalmazkodás hiánya miatt még a krétakorban el is veszthettek, mert a harmadkor óta Észak-Amerikában már *Cinnamomum* nincsen. Az újabb kutatások közül Staub utal különösen Wettstein idevágó munkáira, és ezekből példát is idéz (*Gentiana campestris* L.), melynél az éghajlathoz való alkalmazkodás új fajok keletkezéséhez is vezetett. Staub szerint a phaenologiai megfigyelésekben található olyan anyagot, mely a közvetlen alkalmazkodásnak mintegy magyarázatául szolgálhat. Idevágó tanulmányaiból megtudhatta azt, hogy a növényeken bizonyos életjelenség (pl. a virágzás) annál későbbben áll be, minél nagyobb tengerszín fölötti magasságban, északibb fekvésben tenyészik az illeti növény. Az időben tapasztalt különbség a

déli fekvésű vidéken vagy lapályon termő növényhez képest föltűnő nagy, nálunk Magyarországon három hetet is tehet; de a növény a hegyen való emez elksésével nem éri el azt a melegségeket (a hőmérséklet napi + közepeinek összege, számítva az év első napjától az illető életjelenség beállásának napjáig), melyben a lapályon tenyésző növény részesül, hanem ellenkezőleg a napok nagyobb száma fordított arányban van a kapott melegséggel, a mi világosan tanúskodik az éghajlathoz való alkalmazkodásról. Staub azt hiszi, hogy ha valamely növény jelenlegi termőhelyeiről összeállíthatók a tapasztalt időpontokat és melegségeket, akkor ezekből talán megállapíthatók volnának azok az irányok, a melyek szerint az illető növény vándorútját folytathatná.

10. Bernátsky Jenő (Budapest) »A *Polygonatum-félék* rendszertani anatómiája« czímen tart előadást. Bernátsky szerint az anatómiai szerkezet alapján az összes idetartozó, hazai és külföldi fajokat meg lehet határozni. Ebből a célból azonban méretbeli adatokra és több jel kombinációjára is kell támaszkodni. Szpecifikus megkülönböztető jeleken kívül szerikus, sőt még magasabbrendű rendszertani értékű jellemvonások állapíthatók meg. Az anatómiai csoportosítás a természetes rendszerrel fényesen összevág (lásd e füzet 49. oldalán).

11. Simonkai Lajos (Budapest) »A Quarnero mellékének téli vegetációjára« czímű dolgozatát K ü m m e r l e J. Béla terjeszti elő.

Ebben *Fiume* és környéke növényvilágát beleilleszti az északi Földkerekség flóra-birodalmaiba, flórakerületeibe, flóra-vidékeibe. Tartozik ez a növényvilág egyrészt a »borealis mikrotherm flórabirodalomba« és annak karszt-vidéki területébe; másrészt az *Adria* oceánjának északi, quarneroi öblének flóravidékeibe; úgymint a quarneroi flóravidékbe és a dalmáciai flóravidékbe (lásd e füzet 60. oldalán).

12. Istvánffy Gyula a) »Ezsgalatok a szőlő lisztharmat-betegségéről« czímű előadásában áttekintését nyújtja a lisztharmat kitelelésére vonatkozó nézeteknek, és kimutatja Wortman-nal és Applel-lel szemben, hogy a lisztharmat csakugyan behatol ősszel a rügyekbe és

ott konidiumokat is terem; továbbá, hogy a télen gyűjtött (december 23, januárius 25, februárius 9) rügyekben sok pikkelylevél mutatja a jellegző bántalmazást. Istvánffi véleménye szerint tehát — bebizonyítván a rügyekben való előfordulást — a rügyben telelés és innen való megújulás lehetséges, de nem valószínű, hogy olyan mértékben történjék, mint azt Wortmann fölteszi. A lisztharmat Istvánffi szerint tulajdonképpen a fás hajtásokat telel ki, szálai ott rendkívül nagy szivókat fejlesztenek, és a szomszédos szülőrészekben tömött plazma halmozódik föl. Ezt az előkészülést Istvánffi a tél folyamán szabadban telet vesszőkön kimutatta, és így kiegészíti Appel észleleteit, ki a megújulást májusban figyelte meg. A hajtásokon kívül a lisztharmat még a Márton-szőlőn is megmarad, és a januárius 25-én gyűjtött, szobában tartott száraz bogycón februárius elején már megújult és hatalmas izelődő szálatokat termelt. Eme vizsgálatokból gyakorlatilag becses következtetések vonhatók.

1. A megtámadott lisztharmatos hajtások a Márton-szőlővel együtt, ősszel eltávolítandók és elégetendők; 2. a meghagyott ép hajtásokat, esapokat, tőkefejet erős védekező oldatokkal kell beecsetelni; 3. tavaszi metszéskor is be kell ecsetelni a szőlőt; 4. a szálvesszős, lugas, karikás művelés alatti szőlő ősszel, valamint tavasszal metszés után is nagyon gondosan beecsetelendő, mert a lugasszőlő hosszú metszése folytán különösen fészke a lisztharmatnak, mivel a hosszú vesszőn legtöbb telelő mycelium-szál marad meg és újulhat meg. Vázolja ezután a lisztharmat vándorlását a tőkén, tekintettel annak a megállapítására, hogy legelőbb a zöld hajtásokon terjed el és a kötésekre alá húzódik. Tavasszal a meghagyott vesszőrészekről fölfelé kúszik a lisztharmat az új hajtásokon, nyáron meghúzódva a kötésekre alá, onnan terjed és lebecsátkozik, fertőzi a fürtöket; ősszel viszont fölkúszik a hajtások hegyére és a Márton-szőlőre, hátrahagyván útjában mindenütt kitelelő szerveit, a téli myceliumot. E megfigyelések alapján a védekezés egészen új támasztékokat szolgáltat (lásd e füzet 65. oldalán).

b) »A szőlő peronosporájának kiteleléséről« szőlő előadásában a *Plasmopara* kitelelő ismert szervei a levelekben fej-

lődő oospórák. Fölteszik azonban némelyek, (p. Cuboni, A. N. Berlese) hogy a mycelium a rügyekben telet ki, tehát telelő myceliumot is termelne. Ez a föltevés nincsen bebizonyítva; Istvánffi-nak sikerült azonban a tél folyamán (jan. 25) szabadban telelő hajtások rügyeinek a pikkelyleveleiben a *Plasmopara* myceliumát kimutatni. Így a rügyek révén való megújulás valószínűnek vehető. A rügybeli myceliumon kívül Istvánffi még a fás vesszők kérgében is fölfedezte a *Plasmopara* myceliumát, mely itt az epidermis alatt tekintélyes hálózatot alkot, a sejtek ürei között, sőt a mélyebb eleven szövetekig is behatol. Kimutatta továbbá ősszel fixált zöld hajtásokon, hogy a *Plasmopara* október közepe tájt húzódott a kéregbe és ott oospórákat is terem, a kitelelő mycelium tehát a késő őszi fertőzésből ered.

A fás hajtások kérgében lappangó telelő mycelium fölfedezése által, a védekezés új és fontos útbaigatásokat talál, és e tényből is levezethető az őszi meg a tavaszi kezelés szükségessége, a *Plasmopara* elsődleges invasiojának korlátozása érdekében (lásd e füzet 74. oldalán).

A növényntani szakosztálynak 1904. évi márczius 9-iki (CI.) tisztújító üléséről.

Elnök: Klein Gyula; jegyző: Schilberszky Károly, majd Kümmerle J. Béla.

1. Tisztikarválasztása a következő három évre.

Klein Gyula elnök a maga és elnöktársa nevében a szabályok értelmében lemond. Hasonlóképpen lemond Schilberszky Károly a jegyzői tisztiségről, egyúttal bejelentvén, hogy a szakosztály működése érdekében kívánatosnak tartja, hogy itt is a munkamegosztás elve érvényesüljön, és ez okból a szakosztály folyóiratának gondot és körültekintést igénylő szerkesztése mellett a jegyzői tisztet tovább nem vállalhatja. Melegen köszöni a szakosztály összes tagjainak irányában tanúsított eddigi bizalmát és azt az állandó támogatást, a mely lehetővé tette, hogy a szakosztály működése erőteljes mederben folyhatott. Kéri, hogy a botanikai ügy további felvirágzása érdekében támogassák ugyanilyen ügyszerezzel és odaadással leendő utódját.

A szavazást intéző bizottság tagjai lettek: Gabnay Ferencz (elnöke), Leffler András, Stankovits Rezső (tagok). A szavazás idejére az elnök az ülést felfüggeszti.

Az ülés újból megnyitván, Gabnay Ferencz, a szavazást intéző bizottság elnöke a lefolyt szavazás eredményét írásba foglalván, a következő jelentést olvassa fel:

Jegyzőkönyv,

felvétel az 1904-ik évi márczius 9-ikén a kir. m. Természettudományi Társulat növénytani szakosztályának tisztújító választása tárgyában.

Beadatott összesen 20 (húsz) szavazat.

Ebből az elnöki tisztségre Klein Gyulának jutott 19, Mágocsy-Dietz Sándornak 1 szavazat. E szerint elnökké választotta a szakosztály Klein Gyulát.

Az alelnöki tisztségre Staub Mórícznak jutott 18, Mágocsy-Dietz Sándornak 2 szavazat. E szerint alelnökké választotta a szakosztály Staub Móríczt.

A jegyzői tisztségre, Kümmerle J. Bélának jutott 18, Bernátsky Jenőnek 1 és Fialowski Lajosnak 1 szavazat. E szerint jegyzővé választotta a szakosztály Kümmerle J. Bélát.

A szerkesztői tisztségre Schiberszky Károlynak jutott 19, Bernátsky Jenőnek 1 szavazat. E szerint a »Növénytani Közlemények« szerkesztőjévé választotta a szakosztály Schiberszky Károlyt.

K. m. f.

Gabnay Ferencz, a szavazást intéző bizottság elnöke.

Leffler András, a sz. i. b. tagja.

Stankovits Rezső, a sz. i. b. tagja.

2. Borsos István (Pápa) »*Magyar növénynevek*« című dolgozatát Fialowski Lajos terjeszti elő. Borsos István pápai tanár a kollégium könyvtárában a XVI. századból származó latin képes orvosi könyvbe (historia plantarum) kézírással bejegyzett vagy ötszáz magyar növénynév kiszedett jegyzéket Fialowski ismerteti. A kiszedőnek buzgalom ösztökélte munkája közben esett kettős lapozása miatt néhány név, a mint a nagy szí-

vességből beküldött eredeti mű gondos nyomásából kiténik, elkerülte figyelmét; pl. *cerfa, zilma, tüdőfű, niul arnica, lud pasil*. A beírás három kézre vall, a melyek egyike részint a tinta megfakulása, részint a betűk apró és széthúzott alakja miatt nehezen olvasható. Így nem lehet esodálni, hogy *vitészfű, lajjai rosa, méhfű*, neveket Borsos másképpen olvasta, hogy a *ninlofű* írását el sem olvashatta. Az utóbbi t. i. *Polygonum aviculare* neve csak más nyelv hasonló értelmű nevezetéből állapítható meg. A széthúzott írású bejegyzések írója nem is igen ismerhette a növényeket, különben érthetetlen volna, miért írja a jól lerajzolt őszi kikiricshez (*Colchicum ephemerum*), hogy *par hagima*, a szintén jó fametszetben közlött hólyagfáról azt jegyzi meg, hogy *Havas elföldön termo*, a gyíkényhez hű rajza ellenére, hogy *Idegen fű neme*. Mindamellett Borsos István közlése a növénytudomány négyüjtőinek a kijegyzésekkel és a munkának beküldésével nagy szolgálatot tett, a mennyiben a bejegyzettek között akárhány van olyan, a mely ott látott először napvilágot pl. *Trifolium magnum* (t. i. *Anemone hepatica* L.) *Zent haromság füne*, *Asparagus Isten lova farka* stb. Fialowski ennél fogva javasolja, hogy a bejegyzéseket kellő megállapítás után közöljük, a mit a szakosztály Borsos István fíradkozását méltányolva, el is határoz.

3. Rapaius Raymond (Budapest) »*Adatok Szolnok vidéke növényzetéhez*« című felolvasásában főlegemlíti, hogy Szolnok flórája is teljesen az Alföld flórájába illik, bár meglátszik rajta, hogy közel van a hegységekhez. Az ide vonatkozó irodalmi adatokból csak Kerner följegyzései fogadhatók el. Nagyon jellemzi a flórát a sziki vegetáció, bár a tunyei vasúti híd mellett hasonlóan jellemző moesári növényközvetkezet fejlődött.

Itt tanulmányozta az *Aster Tripolium* L. sp. és az *A. Pannonicus* Jacq. sp. növényeket; mind a kettőt különálló növényeknek veszi, mivel amaz tengerparti és lándzsás, emez szálás lándzsáslevelű és mindig a kontinensek belsejében található; de tengeri eredetű lehet ez is.

Megtalálta Szolnokon a *Solidago Canadensis* L.-t, mely jelenség — és még sok más — arról tanúskodik, hogy az Alföld eredetisége nagyban pusztul.

4. Róth Róbert (Igló) »Különös fenyőalak a Magas-Tátrában« című dolgozatát Bernátsky Jenő terjeszti elő.

5. Kümmerle J. Béla szakosztályi jegyző kiosztja a m. kir. államvas-

utak igazgatóságától és a székesfőváros tanácsától érkezett botanizálási igazolványokat, a melyek az egyébként tiltott területeken való kutatásokat lehetővé teszik.

Pénztárosi kimutatás.

(A Növénytani Közlemények 1903. évi végszámadása.)

I. Növénytani alap:

Áthozatal 1902-ről	608.—	korona
1903. évben befizettetett	82.—	»
Kötelezvényen maradt	18.—	»
	<u>708.—</u>	korona.

II. Forgótőke:

Bevétel:

Maradék 1902-ről	153.17	korona
Évi előfizetésekből befolyt	845.—	»
Nyomdai költség megtérítéséből	246.05	»
Allami és társulati segély... ..	1500.—	»
	<u>2744.22</u>	korona.

Kiadás:

Írói és szerkesztői díjak	872.70	korona
Rajzok, műlapok... ..	231.86	»
Nyomda	1030.75	»
Kís nyomtatvány, posta, vegyes	115.19	»
Kezelési díj... ..	84.50	»
	<u>2335.—</u>	korona
Maradék 1904-re... ..	409.22	»
	<u>2744.22</u>	korona.

KARLOVSZKY GÉZA,
pénztáros.

Pályázat-hirdetés.

I. Független levő pályázat a Bugát-alapból. A növénytan köréből. Készítsék el valamely, Magyarországon elterjedtebb (phanerogam vagy kriptogam) növény családnak, vagy fajokban gazdagabb génuszoknak mai színvonalon álló monográfiája. Jutalma a Bugát-alapból 600 korona. Határideje 1905. október 31-ike.